جایگاه سیستم ارگانیک در قدرت کلان

همواره با مطالعه تاریخ سیاسی حکومت‌ها، در می‌یابیم که تسخیر و حفظ قدرت منوط به در اختیار داشتن عوامل قدرت است. اما این عوامل قدرت در هر عصر متفاوت از دیگر اعصار بوده است.

از گرد هم‌آیی چند عامل قدرت خاص در کنار هم، سیستم خاص قدرت ایجاد می‌شود. یکی از این سیستم‌های قدرت، «سیستم قدرت ارگانیک»است. از نظر تئوری سیستم‌ها، سیستم ارگانیک نوع کلاسیک سیتسم‌ها محسوب می‌شود.

*** ساختار سیستم ارگانیک**

این سیستم از ۵ عامل سیاست، اقتصاد، فرهنگ، اجتماع و امنیت تشکیل شده و در صورت حذف هر کدام از این عامل‌ها، ساختار سیستماتیک قدرت ارگانیک متزلزل خواهد شد.

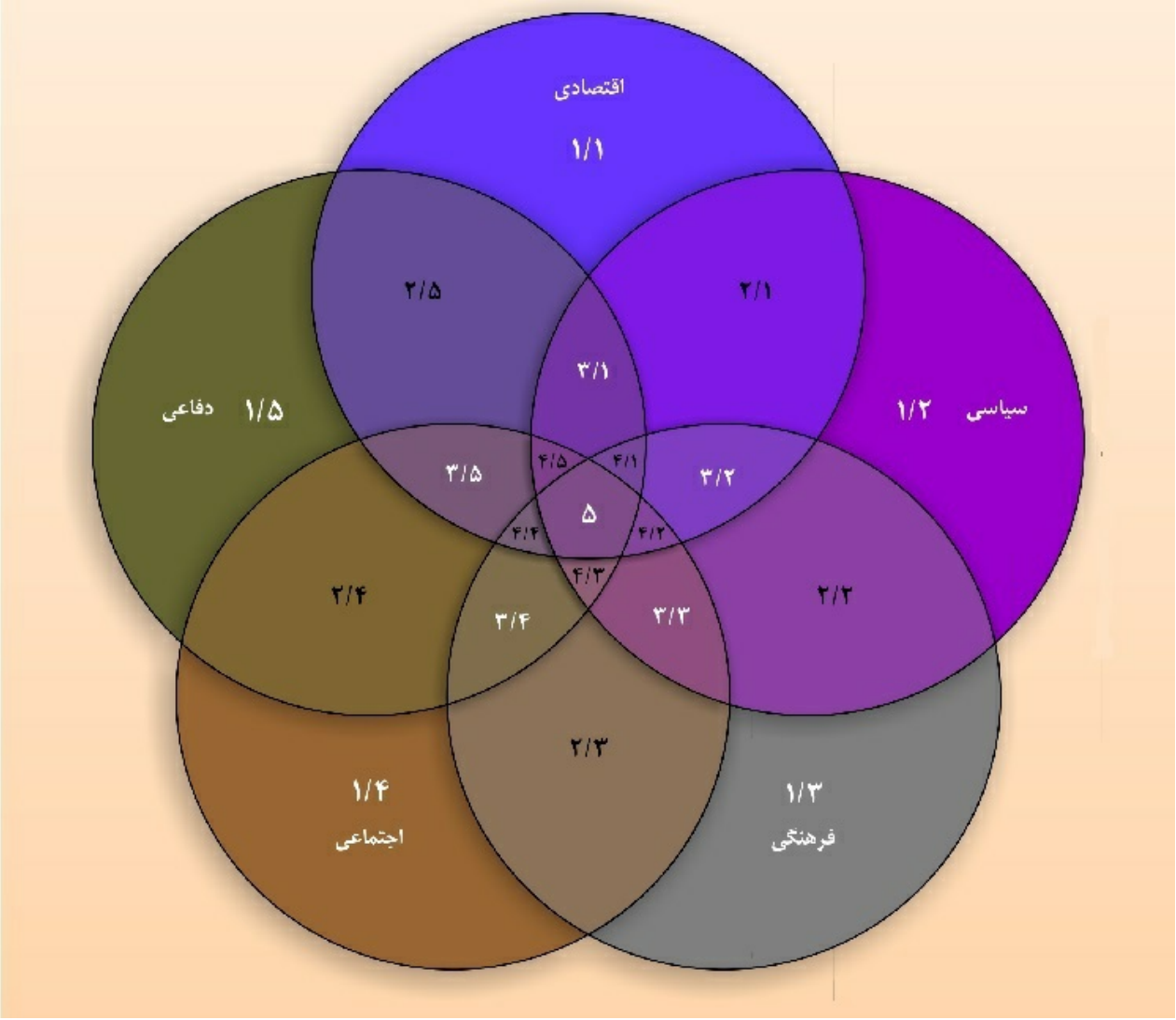

در اصل آنچه که در این سیستم بسیار حائز اهمیت است، ایجاد و حفظ توازن و تعادل این پنج عامل است. برای درک ملموس‌تر، یک میز پنج پایه را تصور کنید که اگر هرکدام از این پایه‌ها اندکی نسبت به پایه‌های دیگر کوتاهتر یا بلندتر شود، میز غیرقابل استفاده خواهد شد. با این مثال بطور دقیق می‌توان بیان کرد که قابلیت استفاده و کارآمدی سیستم ارگانیک تنها زمانی میسر می‌شود که توازن میان پنج عامل مذکور برقرار گردد.

همانطور که در پلت فوق مشاهده می‌شود، از روی هم قرار گرفتن پنج عامل قدرت، پنج حوزه درون سیستمی نیز ایجاد می‌شود که عبارتند از:

۱- حوزه‌های تک عاملی: این حوزه که در بیرونی‌ترین فضای قدرت ارگانیک قرار دارد، شامل همان پنج عامل اصلی تشکیل‌دهنده قدرت ارگانیک است که پیش از این به آنها اشاره کردیم.

۲- حوزه‌های دو عاملی: این حوزه از هم‌پوشانی دو عامل قدرت مجاور شکل می‌گیرد. برای مثال از هم‌پوشانی دو عامل اقتصاد و سیاست، حوزه‌های سیاست

اقتصادی و اقتصاد سیاسی ایجاد می‌شود.

۳- حوزه‌های سه عاملی: این حوزه ار همپوشانی سه عامل که در مجاورت هم قرار دارند بوجود آمده است. برای مثال می‌توان به «سیاست اقتصادی در امور نظامی» اشاره کرد که یکی از حوزه‌های بسیار فعال در ایالات متحده آمریکا به‌شمار می‌آید.

۴- حوزه چهار عاملی: چهار عامل مجاور هم، پس از همپوشانی با یکدیگر موجب ایجاد چنین حوزه‌هایی می‌گردند. پس برای تشکیل این نوع حوزه درون سیستمی، دقیقا باید چهار عامل قدرت در نظر گرفته شود. از نمونه‌های بسیار معروفاین حوزه می‌توان به «سیاست اجتماعی در فرهنگ نظامی – امنیتی» جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد که یکی از خروجی‌های آن، تشکیل بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است.

۵- حوزه پنج عاملی: نهایتا حوزه پنج عاملی بعنوان درونی‌ترین لایه و مرکز قدرت در سیستم ارگانیک است که محور اصلی است و وظیفه حفظ تعادل و ایجاد ثبات پنج عامل قدرت در کنار یکدیگر را بر عهده دارد. این جایگاه در سیستم‌های حکومتی کشورها، همواره متعلّق به عالی‌ترین مقامات است و عموماً دارای وحدت فرماندهی است.

در مبانی تئوری حکومت از نگاه دین مبین اسلام، این جایگاه حق ائمه معصومین است. به همین نسبت در حکومت‌های مدرن لیبرال مثل ایالات متحده آمریکا، در اختیار رئیس‌جمور است و در حکومت‌های مدرن کمونیستی مثل کره شمالی، به رهبر تعلّق دارد.

از حیث تاریخی، سیستم ارگانیک قدیمی‌ترین و البته پر عمرترین نوع سیستم قدرت در ایجاد حکومت است. از حکومت‌های باستانی مصر و ایران که تا ۴۰۰۰ سال برآورد پیشینه تاریخی آنهاست گرفته تا بسیاری از کشورهای امروز جهان در قرن ۲۱ میلادی، از نوع سیستم ارگانیک برای ساختار قدرت خود بهره می‌برند. اساساً وجود قوای سه‌گانه مونتسکیو شامل قوه مقننه، مجریه و قضاییه، به مفهوم احاطه قدرت از نوع ارگانیک بر کشور است.

اما مقطع زمانی ما بسیار حائز اهمیت است از این حیث که در حال گذر از سیستم ارگانیک به سایبرنتیک هستیم و بعضی کشورهای جهان نظیر ایالات متحده در زمان فعلی از هر دو سیستم ارگانیک و سایبرنتیک استفاده می‌کنند بدین روش که تا برقراری و جای‌گیری کامل نوع قدرت سایبرنتیک، همچنان از قدرت ارگانیک برا پر کردن خلأ توازن قدرت بهره می‌برند که این به معنی افول تدریجی سیستم قدرت ارگانیک است.